

JANUÁR 2012

1. 1. 1557 – v Cluji sa narodilo sedmohradské knieža Štefan Bocskay, vedúca osobnosť stavovského povstania v r. 1604 -05, v dôsledku ktorého uhorský snem r. 1608 prijal zákonné články potvrdzujúce náboženské slobody evanjelikov a kalvínov (455. výročie).

1. 1. 1897 – v Kovačici sa narodil Ján Bulík, advokát, politický reprezentant dolnozemskej Slovákov, zakladateľ SNR banátskych Slovákov a poslanec vojvodinského snemu, predseda Matice slovenskej v Juhoslávii a činiteľ krajanských organizácií, účastník a organizátor protifašistického odboja (zahynul 30. 1. 1942 v Mauthausene) – (115. a 70. výročie).

4. 1. 1867 – v Kostolných Moravciach sa narodil Žigmund Holéczy, evanjelický kňaz, náboženský spisovateľ, autor hymnických piesní, modlitieb, historických poviedok a článkov, kázňových textov (zomrel 15. 4. 1937 v Devičanoch) –145. a 75. výročie

5. 1. 1592 – v Bardejove zomrel Tomáš Faber, pedagóg, rektor škôl v Bardejove a Banskej Štiavnici, účastník literárnych polemík s kalvinistami (420. výročie)

5. 1. 1952 – zomrel v Bratislave Vladimír Fajnor, právnik, politik, prezident Najvyššieho súdu ČSR, minister vo vláдах J. Černého a J. Syrového, zástupca ČSR pri Stálom medzinárodnom rozhodcovskom súde v Haagu, spoluzakladateľ a predseda Právnickej jednoty na Slovensku, člen Učenej spoločnosti Šafárikovej, odborný publicista, spoluzakladateľ bankových ústavov (60. výročie)

5. 1. 1962 – v Bratislave zomrel Bohumil Kadlečík, evanjelický kňaz, cirkevný publicista, správca ev. a. v. sirotínca v Modre (50. výročie)

6. 1. 1622 – v Mikulove bola podpísaná mierová zmluva medzi Gabrielom Bethlenom a Ferdinandom II. Habsburským, sedmohradské knieža okrem územných ziskov a titulu ríšskeho kniežaťa dosiahlo opätovné potvrdenie platnosti *Viedenského mieru* z r. 1606, v dôsledku čoho na Slovensku naďalej platili náboženské slobody v zmysle zákonných článkov z r. 1608 (390. výročie)

6. 1. 1782 – v Ochtinej sa narodil Ján Ladislav Bartholomaeides, evanjelický kňaz, náboženský spisovateľ, historik a genealóg, stúpenec idey únie evanjelikov a kalvínov v Uhorsku (zomrel 15. 5. 1862) – 230. a 150. výročie

6. 1. 1832 – vo Vrbici sa narodil Ján Nemessányi, evanjelický kňaz, pedagóg, riaditeľ dištriktuálneho učiteľského ústavu, župný škôldozorca pre Liptov, Zvolen a Komárno, kráľovský školský radca, zakladateľ materských škôl a detských útulkov, metodik a didaktik, odborný publicista, prekladateľ učebníc, cirkevný historik, politicky blízky *Novej škole*

slovenskej, účastník i kritik memorandového hnutia, stúpenec idey slovensko – maďarského zblíženia a angažovania zemanstva v národnom živote (180. výročie)

7. 1. 1817 – vo Zvolene sa narodil Pavol Galli, úradník, organizátor študentského hnutia, kultúrny a osvetový pracovník (195. výročie)

8. 1. 1972 – v Rakši zomrel Ján Ursíny, statkár, politik, člen a funkcionár agrárnej strany, organizátor družstevného podnikania, čelný predstaviteľ občianskeho odboja, člen predsedníctva povstaleckej SNR, podpredseda čs. vlády, spoluzakladateľ, predseda a podpredseda Demokratickej strany, v 50. rokoch perzekvovaný, seniorálny dozorca, spoluzakladateľ a prvý dozorca cirkevného zboru ECAV v Prahe (40. výročie)

9. 1. 1952 – v Bratislave zomrel Elo Šándor, spisovateľ, civilným povolaním bankový (60. výročie)

11. 1. 1877 – v Dolnom Kubíne zomrel Janko Vlastimil Matúška, štúrovský básnik, prozaik, účastník a organizátor slovenského povstania 1848 – 49 na Orave, občianskym povolaním úradník, autor textu slovenskej národnej hymny (135. výročie)

12. 1. 1852 – vo Veľkom Krtíši sa narodil Gejza Farkas, evanjelický farár, cirkevný a náboženský spisovateľ (160. výročie)

13. 1. 1547 – Tridentský koncil vydal dekrét o zavrnutí ospravedlnenia zo samej viery, každému, kto by uveril evanjelickému učeniu, pohrozil kliatbou (465. výročie)

13. 1. 1797 – v Liptovskej Sielnici sa narodil Matej Ambrózy, ev. a. v. kňaz, prvý senior dolnozemskeho Banátu, náboženský spisovateľ (215. výročie)

13. 1. 1892 – v Skalici sa narodil Ľudovít Neckár, stredoškolský pedagóg, náboženský, autor učebníc cirkevných dejín, vierouky a mravouky, účastník protifašistického odboja (120. výročie)

15. 1. 1552 – bola podpísaná zmluva na zámku Chambord, ktorá potvrdila spojenecký medzi nemeckými protestantskými kniežatami, Osmanskou ríšou a francúzskym kráľom Henrichom II., namierený proti cisárovi Karolovi V. Jej podpisom sa podarilo zmeniť pomer síl, ktorý bol pre evanjelikov od porážky pri Mühlbergu (460. výročie)

15. 1. 1597 – v Strážkach zomrel Gregor Horváth - Stančíč, stúpenec Reformácie, spišský podžupan, zakladateľ evanjelického gymnázia v Strážkach, zástanca Formuly svornosti, aktívny účastník teologických polemík s kryptokalvinistami, náboženský spisovateľ (415. výročie)

16. 1. 1832 – v Gelnici zomrel Martin Ľudovít Theis, evanjelický kňaz, pedagóg, riaditeľ v Gelnici, autor duchovných piesní a náboženskovo-vzdelávacích prác. výročie)

16. 1. 1847 – v Hlbokom sa narodil Svetozár Hurban Vajanský, spisovateľ, básnik, literárny vedec, kritik a esejista, publicista, šéfredaktor *Národných novín*, majiteľ a vydavateľ *Slovenských pohľadov*, tajomník *Živeny*, politický, organizátor a ideológ slovenského národného hnutia a politického a kultúrneho života v poslednej tretine 19. a na začiatku 20. storočia, reprezentant konzervatívnej línie v slovenskej politike a zástanca romantickej rusofilskej a cárofilскеj vízie oslobodenia a zjednotenia Slovanstva (165. výročie)

16. 1. 1972 – v Martine zomrel Ladislav Zgúth, evanjelický kňaz, organizátor cirkevného slovenských evanjelikov v Juhoslávii, synodál, spoluautor cirkevnej ústavy slovenskej evanjelickej cirkvi v Juhoslávii, náboženský publicista, zakladateľ a redaktor *Evanjelického hlásníka*, spolupracovník cirkevnej tlače, dialektológ, sriemsky senior, podpredseda Matice slovenskej v Juhoslávii, politický a verejný činiteľ Slovákov v Srieme a Dunajskom bánstve (40. výročie)

17. 1. 1562 – francúzsky kráľ Karol IX. vydal na podnet matky a regentky Kataríny Medicejskej **dekrét zo Saint – Germain (Januárový dekrét)**. Francúzski protestanti mohli vykonávať náboženské obrady za hradbami opevnených miest, v rámci nich len v súkromných domoch. Postavenie kazateľov dekrét uznával, ale skladali prísahu pred civilnými úradmi. Na oplátku museli nekatolíci vrátiť všetky kostoly, ktoré sa do ich rúk dostali pred jeho vydaním. Dekrét zo St.-Germain sa stal východiskovým právnym dokumentom protestantov vo Francúzsku až do vydania Nantského ediktu (450. výročie)

17. 1. 1812 – v Slovenskej Ľupči sa narodil Daniel Gabriel Lichard, evanjelický kňaz, pedagóg, publicista, redaktor a vydavateľ slovenskej tlače, najmä populárnych kalendárov, účastník revolúcie 1848 – 49, člen slovenskej deputácie k Františkovi Jozefovi I. (zomrel 17. 11. 1882 v Skalici) – 200. a 130. výročie

18. 1. 1822 – v Sklabini sa narodil Ján Kučera, právnik, národnokultúrny dejateľ, významný predstaviteľ štúrovskej generácie, člen výboru Ústavu reči a literatúry československej na evanjelickom lýceu v Levoči, správca *Jednoty mládeže slovenskej* na kežmarskom lýceu a jeden z iniciátorov Mikulášskych žiadostí slovenského národa, organizátor slovenskej národnej gardy v Turci r. 1848 a dôstojník slovenského dobrovoľníckeho zboru v r. 1849 (190. výročie)

18. 1. 1822 – v Lazoch p. Makytou sa narodil August Július Radyslav Roy, evanjelický kňaz, senior, národný a ľudovýchovný pracovník, publicista, príslušník štúrovskej generácie, spoluzakladateľ *Tatrína*, zakladajúci člen Matice slovenskej a patronátnych gymnázií (190. výročie)

18. 1. 1892 – v Kameňanoch zomrel Michal Miloslav Bakulíny, národnopolitický činiteľ, úradník, účastník revolúcie 1848 – 49, organizátor slovenských národných gárd a dôstojník slovenského dobrovoľníckeho zboru, zakladajúci člen Matice slovenskej a spoluzakladateľ evanjelického patronátneho gymnázia v Revúcej 120. výročie)

18. 1. 1897 – v Nemšovej sa narodil Jozef Martin Kristín, dôstojník, generál, príslušník čs. légii vo Francúzsku, účastník protifašistického odboja, perzekvovaný v období vojnovnej Slovenskej republiky a po februári 1948 (115. výročie)

19. 1. 1922 – zomrel v Novom Sade Gabriel Belohorszký, evanjelický kňaz, báčsko – sriemsky senior, náboženský spisovateľ, cirkevný publicista a historik (90. výročie)

20. 1. 1922 – v Boržomi sa narodil Otto Smik, účastník zahraničného protifašistického odboja, veliteľ 127. stíhacej bombardovacej perute RAF, najúspešnejší slovenský letec v službách Britského kráľovského letectva, generálmajor in memoriam (90. výročie)

22. 1. 1722 – v Krnči sa narodil Ján Ribini, evanjelický kňaz, senior, pedagóg, cirkevný historik autor dvojzväzkových dejín evanjelickej a. v. cirkvi v Uhorsku, vydaných v rokoch 1787 – 89 (290. výročie)

23. 1. 1832 – v Kostolných Moravciach zomrel Bohuslav Tablic, evanjelický kňaz, senior, básnik, prekladateľ, literárny historik, editor a biograf slovenských básnikov 16. – 18. storočia, zakladateľ a tajomník *Učenej spoločnosti banského okolia* (180. výročie)

24. 1. 1807 – v Štítniku sa narodil Andrej Vandrák, pedagóg, filozof, psychológ, profesor a rektor prešovského evanjelického kolégia a teologickej a právnickej akadémie v Prešove, historik cirkevného školstva, autor učebníc, člen korešpondent Uhorskej akadémie vied (205. výročie)

24. 1. 1852 – vo Viedni zomrel Ján Kollár, evanjelický kňaz, básnik, filológ, archeológ, etnograf, publicista, ideológ slovanskej vzájomnosti, stúpenec česko-slovenskej jazykovej a národnej jednoty, farár slovenskej ev. a. v. cirkvi v Pešti, profesor slovanskej archeológie vo Viedni, dôverník rakúskej vlády v slovanskej a uhorskej otázke, autor *Slávy dcery* (160. výročie)

24. 1. 1937 – v Oravskom Podzámku zomrel Mikuláš Kubínyi, historik, archeológ, zakladateľ Oravského múzea, právnik, právny riaditeľ a archivár Oravského komposesorátu, autor monografií z dejín Oravy, Oravského hradu, biografii rodu Thurzo, genealógie kubínyiovskej rodiny, početných archeologických výskumov v regióne Oravy, tvorca jednej z najvýznamnejších sfragistických zbierok na Slovensku, spolupracovník odborných historických, archivárskych a archeologických časopisov (75. výročie)

24. 1. 1967 – zomrel v Kolíne Ján Bakoš, zakladateľ modernej slovenskej orientalistiky a semitskej filológie, univerzitný profesor a akademik ČSAV a SAV, arabista, prekladateľ, dekan SEBF a FFUK (45. výročie)

25. 1. 1817 – vo Ľvove zomrel Ján Samuel Fuchs, evanjelický kňaz, profesor kežmarského lýcea, haličský superintendent so sídlom v Ľvove, autor učebníc pre evanjelické stredné školy, filozof, matematik, literát (195. výročie)

26. 1. 1917 – v Banskej Štiavnici sa narodil Jozef Gindl, popredný historik dejín baníctva na Slovensku a znalec dejín Banskej Štiavnice a okolia (95. výročie)

28. 1. 1877 – v Spišskej Novej Vsi zomrel Ľudovít Tavasi, pedagóg, profesor a riaditeľ evanjelického gymnázia v Spišskej Novej Vsi, odborný publicista a spisovateľ (135. výročie)

29. 1. 1742 – v Baďane sa narodil Pavol Valaský, evanjelický kňaz, senior, účastník Peštianskej synody r. 1791, osvietenec, vzdelanec, literárny, kultúrny a cirkevný historik, autor prvých dejín literatúry, kultúry a vzdelanosti v Uhorsku, polyglot, pomológ, spoluiniciátor založenia gemerskej seniorálnej knižnice (270. výročie)

29. 1. 1902 – v Brezne zomrel Ján Čipka, statkár, advokát, člen slovenských študentských spolkov, Tatrína, zakladajúci člen a funkcionár Matice slovenskej, člen slovenskej deputácie u cisára Františka Jozefa I., mecenáš slovenského života, pre svoje národné cítenie perzekvovaný v banskobystrickom procese r. 1900 (110. výročie)

30. 1. 1812 – v Sabinove sa narodil Karol Samuel Szereday, učiteľ, kultúrnoosvetový, spoluzakladateľ študentskej *Spoločnosti slovenskej* v Prešove, *Tatrína*, patronátneho gymnázia v Revúcej, Matice slovenskej, účastník slovenského revolučného hnutia v r. 1848, zberateľ ľudových piesní a rukopisných pamiatok, spoluautor textovej časti a partitúry *Zpěvníka evanjelického*, znalec evanjelickej duchovnej piesne, cirkevný historik, autor pedagogických príručiek (200. výročie)

30. 1. 1852 – v Jasenovej sa narodil Stanislav Zoch, učiteľ, publicista, ľudovýchovní pracovník, popredný ovocinár, včelár a pestovateľ (160. výročie)

31. 1. 1712 – v Paludzi sa narodil Samuel Lischovinyi, evanjelický kňaz, náboženský spisovateľ, autor katechetických prác, homiletik, prekladateľ diel nemeckého J. Arndta (300. výročie)

január 1537 – Martin Luther napísal a s Melanchtonom, Agricolom, Amsdorfom, Spalatinom a i. prekonzultoval **Šmalkaldské články**, jednu zo základných dogmatických kníh augsburskej konfesie (475. výročie), ako teologický podklad pre zaujatie stanoviska evanjelických teológov a členov Šmalkaldského spolku ku koncilu v Mantove, zvolanému na máj toho roku pápežom Pavlom III. (475. výročie)

Zostavil Karol Dzuriak do Tranovského evanjelického kalendára na rok 2012. Tranoscius, Liptovský Mikuláš 2011.